

Reizen is het nieuwe roken? Niet meer reizen is misschien wel schadelijker

(1) “CO₂ compenseren kan niet!” stelde Kassa¹⁾ recent. Het was een onderstreping van de boodschap die het VPRO-programma Tegenlicht vorig jaar al verkondigde: “Reizen is het nieuwe roken.” *De Correspondent*²⁾ noemde in een artikel de schade die reizen toebrengt “een ongemakkelijke waarheid” en daar hebben ze een punt. Want de feiten liegen er niet om: in 2016 stootte de luchtvaartsector 13 megaton CO₂ uit en er is nog geen noemenswaardig alternatief. We kunnen eigenlijk niet anders dan concluderen dat we met al onze reizen de wereld om zeep helpen. Maar is dat wel zo?

(2) Allereerst: nee. CO₂ is terecht een hot topic en het is goed dat de bewustwording ervan groeit. Maar waar de schoen wringt, is het feit dat we niet kijken naar de bredere

discussie over de gehele impact van reizen – zowel positief als negatief. De realiteit is dat de reisbranche de komende jaren schade zal blijven aanrichten. De gemiddelde uitstoot van een verre reis bedraagt ongeveer een kwart van wat een mens per jaar zou mogen uitstoten. Dat is niet gering.

(3) Er wordt al veel gedaan om de complete CO₂-uitstoot van reizen in hetzelfde jaar nog te compenseren. Dat gebeurt door een deel van de omzet direct te investeren in duurzame energieprojecten wereldwijd, zoals energiezuinige kooktoestellen en bosbescherming. Deze activiteiten zorgen er niet alleen voor dat de CO₂-uitstoot gecompenseerd wordt, maar zorgen ook voor nieuwe werkgelegenheid en veiligere leefomgevingen.

(4) Natuurlijk zou het beter zijn voor het klimaat om helemaal niet te vliegen, maar dat zie ik niet als realistische – of zelfs verstandige – optie, want vliegen heeft ook positieve sociale gevolgen die net zo belangrijk zijn. Alleen al economisch: de reisbranche is goed voor 6,4 procent van de Nederlandse en 15 procent van de wereldwijde werkgelegenheid.

(5) De sociale impact van reizen zou in de discussie net zo zwaar moeten wegen als CO₂. Als we oorlogen, onbegrip en een kloof tussen culturen willen voorkomen, dan is er een inherente noodzaak voor reizen. Reizen en contact met andere culturen zorgen voor meer onderling begrip. Dat gaat vooral op als we op een betrokken manier reizen; dus liever geen all-inclusive-resorts³⁾ of grote hotelketens, maar kleinschalige slaapplekken en activiteiten, gerund door locals⁴⁾, waarbij het geld rechtstreeks naar hen vloeit.

(6) We moeten onze bestaande reisconcepten verduurzamen, of dat nu is door lokale projecten te ondersteunen, te kiezen voor *ecolodges*⁵⁾

en schoon vervoer of door zelf slaapplekken te creëren die duurzaam zijn en werkgelegenheid creëren. Daarbij ben ik een voorstander van de vliegtaks zolang die niet de staatskas spekt, maar die belastingopbrengst ten behoeve komt van duurzame innovatie, zoals schonere vliegtuigen en biobrandstof. Die mogelijkheden zijn dichterbij dan we denken. We leven in een tijdperk van exponentiële technologische groei, waar vandaag al zoveel meer mogelijk blijkt dan gisteren. Als voorbeeld: denkt u dat we twintig jaar geleden hadden kunnen bevroeden dat er vandaag de dag wereldwijd 1,3 miljoen elektrische auto's rond zouden rijden? Zou hetzelfde niet voor elektrisch vliegen kunnen gelden?

(7) Er zijn tal van mogelijkheden om reizen positief te laten zijn, als je je ogen er maar voor opent. Thuis op de bank blijven zitten omdat reizen slecht zou zijn, lijkt mij de armoedige weg. De wereld heeft onze betrokkenheid nodig. Laten we aan het werk gaan om die op een meer verantwoorde manier vorm te geven.

*naar: Marius Appelman
uit: de Volkskrant, 11 januari 2019*

Marius Appelman schreef bovenstaande tekst voor de opiniepagina van de Volkskrant. Appelman is oprichter van een reisorganisatie die vakanties biedt waarmee je een land en de mensen echt leert kennen, aldus de eigen website. Om dat te bereiken werkt deze reisorganisatie volgens de website met lokale gidsen en regelt ze onderdak in kleinschalige behuizing.

noot 1 Kassa: een kritisch platform en televisieprogramma voor consumenten

noot 2 *De Correspondent*: een online journalistiek medium dat kritisch is over onder meer de westerse consumptiemaatschappij

noot 3 all-inclusiveresort: een luxueus vakantieverblijf waarin drankjes en eten bij de prijs inbegrepen zijn

noot 4 local: lid van de lokale bevolking

noot 5 *ecolodge*: een vakantieverblijf voor ecotoeristen, gebouwd met respect voor het milieu

Tekst 2 Reizen is het nieuwe roken? Niet meer reizen is misschien wel schadelijker

“We kunnen eigenlijk niet anders dan concluderen dat we met al onze reizen de wereld om zeep helpen.” (regels 14-17)

In alinea 1 wordt dit standpunt met de volgende drie argumenten onderbouwd:

- 1 CO₂ compenseren kan niet.
- 2 Het reizen met vliegtuigen veroorzaakt grote schade.
- 3 Er is geen noemenswaardig alternatief.

- 3p 9 Noem per argument uit alinea 1 een tegenargument uit alinea 2 tot en met 7. Geef geen voorbeelden. Neem de nummers van de argumenten over op je antwoordblad en vul het gevraagde aan.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

In alinea 4 is sprake van een redenering.

- 2p 10 Maak deze redenering zichtbaar. Neem de nummers uit onderstaande tabel over en zet het gevraagde erachter.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

standpunt:	1
argument:	2

“Die mogelijkheden ... kunnen gelden?” (regels 85-97)

Dit tekstgedeelte is te lezen als een impliciete redenering die bestaat uit een standpunt, een hoofdargument en een subargument.

- 2p 11 Maak deze impliciete redenering duidelijk. Neem de nummers uit onderstaande tabel over en vul het gevraagde aan.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen.

standpunt:	De mogelijkheden voor duurzame innovatie van reizen zijn dichterbij dan we denken.
hoofdargument:	1
subargument:	2

“Als voorbeeld: denkt u dat we twintig jaar geleden hadden kunnen bevroeden dat er vandaag de dag wereldwijd 1,3 miljoen elektrische auto’s rond zouden rijden?” (regels 91-95)

- 1p 12 Formuleer een kanttekening die een kritische lezer zou kunnen maken bij het gebruik van dit voorbeeld als argument bij de strekking van tekst 2. Maak daarbij gebruik van gegevens uit de onderstaande tabel.

Aantal nieuw verkochte elektrische personenauto's (% van totaal nieuwe autoverkoop)				
	2017	2016	2015	2014
EU	1,43	1,06	1,08	0,56
Zweden	5,19	3,56	2,51	1,54
Nederland	2,66	6,01	9,90	3,82
België	2,62	1,67	0,77	0,42
Verenigd Koninkrijk	1,86	1,38	1,09	0,59
Duitsland	1,59	0,75	0,73	0,43

naar: ACEA (de Europese Associatie van Autofabrikanten)

“De wereld heeft onze betrokkenheid nodig.” (regels 103-104)

- 1p 13 Hoe kunnen wij volgens tekst 2 deze betrokkenheid tonen?

Uit alinea 2 tot en met 4 komt naar voren dat voor- en tegenstanders van verre reizen het in elk geval over twee punten met elkaar eens zijn.

- 2p 14 Formuleer deze twee punten van overeenstemming zoals die te herleiden zijn uit alinea 2 tot en met 4, door onderstaande tekst aan te vullen. Neem de nummers over en vul het gevraagde aan.

Zowel voor- als tegenstanders van verre reizen vinden dat:

- 1 ...
- 2 ...

In tekst 2 komen positieve aspecten van reizen aan de orde.

- 1p 15 Welke twee van onderstaande positieve aspecten zijn in overeenstemming met de strekking van tekst 2? Neem de nummers van de twee juiste antwoorden over op je antwoordblad.

- 1 De reisbranche draagt substantieel bij aan een schonere wereld.
- 2 Het vliegverkeer is goed voor de wereldwijde werkgelegenheid.
- 3 Met de opbrengsten van de vliegtaks wordt duurzame innovatie gestimuleerd.
- 4 Op een geëngageerde manier reizen heeft positieve sociale gevolgen.
- 5 Reizen draagt bij aan een oplossing voor mondiale problemen.

Onder de tekst wordt aangegeven wat de achtergrond is van de auteur van tekst 2.

- 1p 16 Leg uit waarom de achtergrond van de auteur een negatief effect kan hebben op hoe de betrouwbaarheid van de informatie in de tekst wordt gezien.
Geef antwoord in een of meer volledige zinnen en gebruik voor je antwoord niet meer dan 25 woorden.

tekstfragment 1

De hoofdpersoon beschrijft enkele types toeristen. Een daarvan is 'de verbeterlander', het type toerist dat kritiek heeft op bijna alles wat hij in het vakantieland ziet of meemaakt:

Je vraagt je af waarom ze de moeite nemen om op vakantie te gaan. In ieder geval niet om met een open blik van welgemeende nieuwsgierigheid te leren van de confrontatie tussen het vreemde en het eigene, en geïnspireerd te raken door de fascinerende diversiteit van culturen. Ze doen het omdat het er nu eenmaal bij hoort. Ze doen het voor hun echtgenotes. Ze doen het voor het weer, het enige kenmerk van het land dat ze niet zouden willen reorganiseren. En ze doen het vooral om de uiterst geruststellende conclusie te trekken dat zij het wederom bij het rechte eind hebben, waar ze bij voorbaat al van waren uitgegaan, en dat in Nederland alles beter is geregeld.

*naar: Ilja Leonard Pfeijffer
uit de roman: Grand Hotel Europa*

- 1p 17 Citeer uit alinea 5 tot en met 7 van tekst 2 de zin die in tegenspraak is met tekstfragment 1.